

Sygn. akt I ACa 261/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Mieczysław Brzdąk SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K.

przeciwko Firmie (...) Spółce Jawnej w B.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 15 grudnia 2017 r., sygn. akt II C 79/17

I) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 82 145,79 (osiemdziesiąt dwa tysiące sto czterdzieści pięć i 79/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

a) od kwoty 19 500,63 (dziewiętnastu tysięcy pięciuset i 63/100) złotych od dnia 10 października 2016 roku,

b) od kwoty 16 393,19 (szesnastu tysięcy trzystu dziewięćdziesięciu trzech i 19/100) złotych od dnia 30 października 2016 roku,

c) od kwoty 31 898,61 (trzydziestu jeden tysięcy osmiuset dziewięćdziesięciu ośmiu i 61/100) złotych od dnia 11 listopada 2016 roku,

d) od kwoty 14 353,36 (czternastu tysięcy trzystu pięćdziesięciu trzech i 36/100) złotych od dnia 15 listopada 2016 roku

z tym, że pozwana w zakresie zapłaty tej należności jest zobowiązana in solidum wraz z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w K. i J. K., którzy zostali zobowiązani nakazem zapłaty, wydanym w dniu 23 grudnia 2016 roku przez Sąd Okręgowy w Katowicach, w sprawie o sygnaturze akt II Nc 780/16, do zapłaty tej samej kwoty, co oznacza, że zapłata należności przez jednego z zobowiązanych zwalnia pozostałych do wysokości dokonanej zapłaty,

2) oddała powództwo w pozostałym zakresie,

3) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4 782 (czterech tysięcy siedmiuset osiemdziesięciu dwóch) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II) oddała apelację w pozostałej części;

III) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 6 088 (sześciu tysięcy osiemdziesięciu ośmiu) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk SSA Roman Sugier SSA Mieczysław Brzdąk

Sygn. akt I ACa 261/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo (...) Spółki Akcyjnej w K. skierowane przeciwko Firmie (...) Spółce jawnej w B. oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 5.400 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu Sąd podał, że powódka domagała się zasądzenia od pozwanej spółki jawnej i jej wspólników kwoty 147.527,14 złotych z odsetkami od kwot i dat wyspecyfikowanych w pozwie podając, że w ramach umowy faktoringu zawartej

z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością nabyła od tej spółki wierzytelności za dostarczony towar przysługujące jej od pozwanych w zamian za dostawy towarów. Pozwani mimo wiedzy o zmianie wierzyciela nie uregulowali należności objętej żądaniem pozwu wynikających z faktur o jakich mowa w pozwie.

W dniu 28 grudnia 2016 r. został wydany nakaz w postępowaniu upominawczym uwzględniający żądanie pozwu. Pozwani J. G. i R. R., wspólnicy pozwanej spółki jawnej, nie złożyli sprzeciwu wobec czego nakaz w stosunku do tych pozwanych uprawomocnił się.

Sprzeciw od wyroku zapłaty wniosła pozwana Spółka domagając się jego uchylecia, oddalenia powództwa i zasądzenia kosztów.

Zarzuciła brak legitymacji czynnej powódki powołując się na rozbieżności między datą umowy faktoringu i umowy cesji oraz na wynikającą z tego bezskuteczność zawiadomienia jej o cesji wierzytelności. Kwestionowała też wiarygodność dokumentów dotyczących dostarczenia jej towaru. Podniosła też, że w przypadku dwóch faktur o jakich mowa w pozwie jej zadłużenie było niższe niż wynikające

z ich pierwotnej treści, gdyż odnośnie jednej partii towaru reklamowała jego jakość, a odnośnie drugiej powołała się na wadliwość zastosowanych cen. Reklamacje w tym zakresie zostały uwzględnione przez spółkę (...), która domagała się zapłaty na jej rzecz, wystawiając faktury bez tzw. klauzuli faktoringowej.

Wyrok Sądu pierwszej instancji oparty został na następujących ustaleniach faktycznych.

Powódka zawarła umowę faktoringu w której występowała w charakterze faktora ze spółką (...) jako faktorantem. Zgodnie z tą umową doszło do cesji wszystkich wierzytelności faktoranta w stosunku do odbiorców jego towarów na faktora, niezależnie od ich wysokości i wskazanych terminów płatności. F. miał wystawiać odbiorcom faktury

zawierające adnotację: „w związku z zawarciem umowy faktoringu do otrzymania zapłaty uprawniony jest wyłącznie (...) S.A. ...”.

Umowa ta została podpisana 16 kwietnia 2013 r. przez faktoranta a w dniu 17 kwietnia 2013r. przez faktora.

Powódka zawarła też ze spółką (...) umowę cesji globalnej na podstawie której spółka ta dokonała przelewu na rzecz faktora wszelkich wierzytelności, wraz z prawami im towarzyszącymi, tak wymagalnych jak i przyszłych związanych z zawartą umową faktoringu. Umowę tę spółka (...) podpisała 14 kwietnia 2013r. a powódka 17 kwietnia 2013 r.

Rozbieżności co do kwot i dat podpisania umów wynikały z przyjętej praktyki polegającej na podpisywaniu ich przez faktora dopiero po uzyskaniu akceptacji przez faktoranta przejawiającej się podpisaniem umów o zaproponowanej treści.

Pozwana Spółka została zawiadomiona o treści umowy dotyczącej globalnej cesji wierzytelności oraz o tym, że jej odwołanie może nastąpić tylko za zgodą powódki.

Pozwana Spółka nie kwestionowała postanowień wspomnianych umów i w latach 2014 i 2015 dokonywała zapłaty za dostarczany jej towar na rzecz powódki.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wystawiła pozwanej spółce faktury za dostarczone produkty:

- nr (...) w dniu 6 września 2016 r. na kwotę 19.500,63 złotych,
- nr (...) w dniu 14 września 2016r. na kwotę 16.393,19 złotych,
- nr (...) w dniu 26 września 2016r. na kwotę 74.940,70 złotych,
- nr (...) w dniu 30 września 2016r. na kwotę 36.642,62 złotych.

W wyniku reklamacji pozwanej faktura z dnia 26 września 2016r. została skorygowana do kwoty 31.898,61 złotych, a faktura z 30 września 2016r. do kwoty 14.353,36 złotych.

Faktury o jakich mowa wyżej zostały przekazane przez firmę (...) bez tzw. klauzuli faktoringowej. Pozwana zgodnie z prośbą prezesa spółki (...) łączną należność w kwocie 82.145,79 złotych przekazała na rachunek bankowy tej spółki mimo, że zgodnie z umową faktoringową dostawca towaru (...) spółka z o.o. otrzymała też należność od powódki.

Powódka nie otrzymała przysługującej jej należności ani od faktoranta ani od pozwanej spółki do której skierowała wezwanie do zapłaty w dniu 25 listopada 2016r.

Zgodnie z umową faktoringu (...) jako faktorant gwarantował powódce jako faktorowi, w przypadku braku zapłaty przez odbiorcę jego towarów, niezwłoczną zapłatę należności wraz ze wszystkimi kosztami dochodzenia zapłaty od odbiorcy.

W dniu 23 grudnia 2016r. Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie o sygn. akt

II Nc 780/16 zasądził od spółki (...) i jej prezesa J. K. kwotę 1.563.127,11 złotych wraz z odsetkami i kosztami postępowania. Zasądzona należność obejmowała także należności wynikające z faktur jakich dotyczy niniejsza sprawa.

Na podstawie tego nakazu powódka wszczęła postępowanie egzekucyjne, które było prowadzone przez komornika sądowego. W związku ze zbiegiem z egzekucją w postępowaniu administracyjnym obecnie egzekucję prowadzi Pierwszy (...) Urząd Skarbowy w S.. Z dotychczasowej egzekucji powódka uzyskała kwotę 18.661,92 złote.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że powódka wykazała swą legitymację czynną, gdyż zawiadomienie o przelewie wierzytelności wynikające z umowy faktoringu cesji globalnej miało miejsce w piśmie skierowanym do pozwanej w dniu 17 kwietnia 2013r. a w tej dacie umowy te wiązały już powódkę ze spółką (...).

Zdaniem Sądu pozwana nie mogła uregulować należności za przedmiotowe faktury na rzecz faktoranta skoro wiedziała o przelewie wierzytelności.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powódka nie udowodniła jednak wysokości dochodzonej wierzytelności. Pozwana zakwestionowała bowiem treść dwóch faktur i (...) dokonał ich korekty.

Co do zasady pozwana miała obowiązek zapłaty wierzytelności wynikających z faktur na rzecz powódki. Jednakże powódka korzystając z uprawnień wynikających z umowy faktoringowej łączącej ją z faktorantem wystąpiła o zapłatę należności wynikających m. in. ze wspomnianych faktur przeciwko spółce (...), uzyskała tytuł wykonawczy przeciwko faktorantowi i prowadzi przeciwko niemu egzekucję.

Świadczenie faktoranta spowodowałoby wygaśnięcie zobowiązania wobec powódki. W ocenie Sądu Okręgowego taki sam skutek powoduje uzyskanie przez faktora tytułu wykonawczego przeciwko faktorantowi.

Wyrok został zaskarżony przez powódkę w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 125.187,88 złotych z odsetkami liczonymi od kwot:

- a) 19 500,63 zł od dnia 10.10.2016 r. do dnia zapłaty;
- b) 16 393,19 zł od dnia 30.10.2016 r. do dnia zapłaty;
- c) 74 940,70 zł od dnia 11.11.2016 r. do dnia zapłaty;
- d) 14 353,36 zł od dnia 15.11.2016 r. do dnia zapłaty

oraz co do kosztów procesu.

Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisu art. 233 k.p.c., art. 512 k.c. i 328 §2 k.p.c.

Zdaniem powódki mimo poczynienia ustaleń, w przeważającej części zgodnych z zebranymi dowodami, Sąd Okręgowy w oparciu o poczynione ustalenia wyciągnął błędne wnioski uznając, że powódka nie udowodniła wysokości wierzytelności, których zapłaty dochodzi od pozwanej oraz, że uzyskanie przez powódkę tytułu wykonawczego przeciwko faktorantowi spowodowało wygaśnięcie zobowiązania pozwanej Spółki.

Naruszenie przepisu art. 512 k.c. w ocenie skarżącego polegało na niewłaściwym uznaniu, że mimo przelewu wierzytelności spełnienie świadczenia przez powódkę na rzecz faktoranta było skuteczne w stosunku do powódki.

Zarzut naruszenia przepisu art. 328 §2 k.p.c. polegał na stwierdzeniu, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika dlaczego za nieskuteczne uznano nabycie przez powódkę wierzytelności z faktur, których dotyczy sprawa oraz dlaczego Sąd uznał za równoznaczne z zaspokojeniem powódki uzyskanie przez nią tytułu wykonawczego przeciwko faktorantowi. Ograniczenie żądania w apelacji w stosunku do pierwotnego powódka uzasadniła w ten sposób, że uznała za skuteczną w stosunku do niej korektę faktury (...), która została zawyżona i w istocie dochodzoną wierzytelność z tego tytułu winna wynosić 14.353,36 złotych. Skarżąca nie uznała za skuteczną korektę faktury (...) ze względu na treść przepisów art. 513 i 512 k.c. i dokonanie tej korekty już po zawiadomieniu dłużnika o dokonanej cesji. Powódka wyjaśniła, że w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego nie otrzymała od faktoranta żadnej należności z tytułu roszczenia regresowego za długi pozwanej Spółki

a wyegzekwowaną należność w kwocie 18.661,92 złote zaliczyła na poczet kosztów postępowania egzekucyjnego i zwrotu kosztów procesu zasądzonych od faktoranta. Powołując się na powyższe powódka wносиła o zmianę

zaskarżonego wyroku i o uwzględnienie powództwa w jego zmodyfikowanej wersji i o zasądzenie kosztów za obie instancje.

W postępowaniu apelacyjnym, w okresie po zamknięciu rozprawy przez Sąd Apelacyjny a przed ogłoszeniem wyroku, pozwana Spółka wystąpiła z wnioskiem

o otwarcie rozprawy i zwrócenie się do Sądu Okręgowego w P.

o nadesłanie akt o sygn. akt IX GC 1119/17 albowiem pozwana uzyskała informację, że powódka w ramach tamtej sprawy od innej spółki dochodzi należności objętej wyrokiem jaki zapadł w stosunku do spółki (...). Zachodzi więc obawa bezzasadnego wzbogacenia powódki. Ponadto pozwana domagała się uzyskania od komornika sądowego informacji o stanie aktualnego zadłużenia spółki (...).

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest zasadna w przeważającej części.

Sąd odwoławczy nie uwzględnił wniosku pozwanej o otwarcie zamkniętej rozprawy na nowo i przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów uznając, że nie dotyczą one okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Tytuł wykonawczy jaki powódka uzyskała przeciwko spółce (...) dotyczy należności na ponad 1.500.000 złotych. Jest więc oczywistym, że uzyskane świadczenie regresowe dotyczy nie tylko długów pozwanej Spółki ale także innych kontrahentów faktoranta finansowanych przez powódkę. Uzyskanie kolejnego tytułu wykonawczego w ramach sprawy toczącej się przed Sądem Okręgowym w P. nie daje podstaw do uznania, że powódka może wzbogacać się kosztem pozwanej. Nieprawdopodobnym jest bowiem podstaw do uznania, że pozwana w tamtym postępowaniu spółka zostanie obciążona zapłatą należności stanowiącej wierzytelność powódki w stosunku do pozwanej w niniejszej sprawie.

Wniosek dotyczący ustalenia aktualnego stanu zadłużenia (...) w stosunku do powódki jest nie tylko spóźniony ale i bezprzedmiotowy. Z niekwestionowanych ustaleń wynika, że obecnie komornik sądowy nie prowadzi już postępowania egzekucyjnego przeciwko faktorantowi lecz toczy się przeciwko niemu, w wyniku zbiegu egzekucji, administracyjne postępowanie egzekucyjne.

Powódka wyjaśniła jak zarachowała świadczenie wyegzekwowane przez komornika i wobec braku dowodów przeciwnych brak podstaw do uznania, że zobowiązanie pozwanej w stosunku do powódki wygasło w jakiegokolwiek części ze względu na zaspokojenie go przez faktoranta.

Odnosząc się do zarzutów apelacji należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne w oparciu o zebrane dowody. Zarzut naruszenia przepisu art. 233 §1 k.p.c. nie jest zasadny. Ustalenia Sądu Okręgowego Sąd Apelacyjny traktuje jako swoje własne.

Apelacja nie zawiera argumentacji wskazującej na to jakie fakty ustalone przez Sąd pierwszej instancji są wadliwe. W istocie zarzuty apelacji sprowadzają się do naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. i art. 512 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów wynikające z ich wadliwej wykładni.

Zarzuty w tym zakresie częściowo zasługują na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że w sprawie wykazane zostało, iż powódka stała się wierzycielem pozwanej Spółki co do należności wynikających z faktur, których dotyczy pozew i pozwana została o tym skutecznie zawiadomiona. Trafnie Sąd Okręgowy uznał, że legitymacji czynnej powódki nie niweczy różnica w datach w których podpisane zostały umowy faktoringu i cesji globalnej przez strony tych umów. W dacie zawiadomienia niewątpliwie umowy te były już skutecznie zawarte, gdyż obie ich strony złożyły stosowne oświadczenia woli. O wiedzy pozwanej o przelewie wierzytelności dobitnie świadczy to, że przez okres dwóch lat spłacała należności za dostarczone jej towary nie na rzecz faktoranta lecz na rzecz faktora. Mimo próśb prezesa Spółki (...) pozwana, jako uczestnik profesjonalnego obrotu winna zdawać sobie sprawę, że bez potwierdzenia ze strony faktora nie jest upoważniona do

spełnienia świadczenia na rzecz faktoranta, a co za tym idzie, że to faktor jest jej wierzycielem zgodnie z regulacją zawartą w przepisie art. 512 k.c. Świadcząc na rzecz Spółki (...) nie zwolniła się więc z zobowiązania umownego obciążającego ją w stosunku do jej wierzyciela.

W sprawie sporna była też wielkość tej wierzytelności w związku z wadliwym wystawieniem przez faktoranta dwóch faktur. Trafnie skarżąca zarzuca, że w przypadku gdy wierzytelności dostawcy towaru były w istocie niższe niż wynikające z pierwotnie wystawionych faktur przysługiwało mu w stosunku do pozwanej roszczenie o spłatę wierzytelności w prawidłowej wysokości. To, że powódka nie uznała za zasadne twierdzeń pozwanej co do korekty pierwotnych faktur nie uzasadniało oddalenia powództwa w całości jako nieudowodnionego lecz uwzględnienie go w takiej części w jakiej zgodnie z ustaleniami wynosił dług pozwanej w stosunku do faktora. Z bezspornych ustaleń wynika bowiem, że także faktury po skorygowaniu nie zostały zapłacone faktorowi lecz faktorantowi mimo, że pozwana nie miała dostatecznych podstaw do uznania, że doszło do zmiany jej wierzyciela.

Słusznie też skarżąca zarzuca, że uzyskanie przez nią tytułu wykonawczego przeciwko Spółce (...), obejmującego także należności objęte niniejszą sprawą, nie jest równoznaczne z wygaśnięciem zobowiązania pozwanej.

W tym zakresie Sąd Okręgowy posłużył się niespójną argumentacją podając w motywach zaskarżonego wyroku, że spełnienie świadczenia przez (...) spowodowałyby wygaśnięcie długu pozwanej a w dalszej części motywów, że tożsamy skutek wywołuje uzyskanie przez powódkę tytułu wykonawczego przeciwko faktorantowi dotyczącego tych samych należności.

W sprawie zachodzi przypadek odpowiedzialności in solidum, tzw. solidarności nieprawidłowej po stronie faktoranta i pozwanej, która stała się dłużnikiem powódki na skutek przelewu wierzytelności przysługującej w stosunku do niej a przysługującej powódce jako faktorowi.

Pozwana Spółka odpowiada więc w stosunku do powódki jako dłużnik, gdyż nie zaspokoiła swego wierzyciela a Spółka (...) z tytułu roszczenia regresowego wynikającego z umowy faktoringowej, gdyż jej należność zapłaciła powódka jako faktor a nie uzyskała zaspokojenia od dłużnika tej spółki. W takim przypadku powódka zastrzegła sobie możliwość dochodzenia tej należności od faktoranta.

Reżim odpowiedzialności in solidum jest zbliżony do odpowiedzialności dłużników solidarnych o jakiej mowa w przepisie art. 366 §1 k.c., tzn. że w przypadku gdy wierzyciel może żądać całości lub części świadczeń od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub każdego z osobna, zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych.

Powódka nie zdecydowała się w ramach niniejszej sprawy na dochodzenie wierzytelności w stosunku do Spółki (...) i pozwanej Spółki lecz pozwała pozwaną co do zapłaty kilku faktur a (...) w ramach innej sprawy o zapłatę tej należności oraz innych.

Ryzyko podwójnego zaspokojenia przez dysponowanie dwoma tytułami wykonawczymi dotyczącymi tej samej należności w stosunku do dwóch zobowiązanych in solidum winno być eliminowane przez zastrzeżenie wygaśnięcia zobowiązania co do świadczenia spełnionego przez któregokolwiek z dłużników a nie przez oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny nie podziela argumentacji skarżącej, że korekta faktury (...) dokonana przez Spółkę (...) nie wywarła w stosunku do niej skutku ze względu na treść przepisów art. 512 i 513 k.c. Pierwszy z tych przepisów odnosi się bowiem do skuteczności spełnienia świadczenia na rzecz zbywcy wierzytelności przed uzyskaniem zawiadomienia o przelewie oraz innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem a poprzednim wierzycielem przed zawiadomieniem o przelewie. Sytuacja taka nie zachodzi w niniejszej sprawie. Drugi zaś stanowi o możliwości przedstawienia przez dłużnika nabywcy wierzytelności tylko takich zarzutów jakie miał w dacie podjęcia wiadomości o przelewie wierzytelności.

Także ten przepis nie może mieć w sprawie zastosowania, gdyż dotyczy on dochodzenia roszczenia w oparciu o generalną cesję wierzytelności przyszłych.

Nie sposób uznać, że pozwana nie może powoływać się na wadliwość dwóch faktur obciążających ją w 2016 r., gdyż zawiadomienie o przelewie wynikających z nich wierzytelności uzyskała już w 2013 r.

Dlatego w ocenie Sądu Apelacyjnego powódce przysługuje w stosunku do pozwanej jedynie roszczenie o zapłatę rzeczywistej wierzytelności w stosunku do spółki (...).

Ta zaś, po korekcie dokonanej przez (...), wynosi łącznie 82.145,79 złotych z odsetkami od wymagalności poszczególnych skorygowanych faktur.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w sentencji oddalając powództwo w pozostałej części, a na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie.

Korekta orzeczenia dokonana przez Sąd Apelacyjny wymagała także zmiany orzeczenia o kosztach procesu na mocy art. 100 k.p.c.

W postępowaniu pierwszoinstancyjnym powództwo w stosunku do pierwotnego żądania zostało uwzględnione w 56 %.

Koszty powódki to 7.377 złotych opłaty sądowej i 5.417 złotych kosztów zastępstwa procesowego. Koszty pozwanej to 5.417 złotych kosztów zastępstwa procesowego. Po kompensacie uwzględniającej wynik postępowania uzasadniało to zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki 4.782 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Ze względu na ograniczenie żądania w postępowaniu apelacyjnym wnioszek apelacji uwzględniono w 66 %. Koszty tego postępowania po stronie powódki to 6.260 złotych z tytułu opłaty od apelacji i 4.050 złotych kosztów zastępstwa procesowego. Pozwana poniosła koszty w kwocie 4.050 złotych z tytułu kosztów zastępstwa procesowego. Po dokonaniu kompensaty zgodnie z wynikiem postępowania Sąd Apelacyjny na mocy art. 100 k.p.c. zasądził 6.088 zł na rzecz powódki.

SSO del. Tomasz Tatarczyk SSA Roman Sugier SSA Mieczysław Brzdąk